Навчально-методична картка заняття № 9

Предмет: ***Бухгалтерський облік***
Тема заняття: ***Групування статей балансу та їх оцінка.***
Мета заняття:
навчальна – формувати системи знань з теорії та практики ведення бухгалтерського обліку на підприємствах.
розвиваюча – розвивати вміння аналізувати отримані дані, формувати професійні вміння, навики
виховна – мотивувати необхідність знань бухгалтерського обліку
методична – методика роботи з роздатковим матеріалом, підручником, інструкціями, структурно-логічними схемами, опорними конспектами.
Вид заняття: Лекція
Тип заняття: Інформаційна лекція
Міжпредметні зв'язки: Економіка підприємства, Політична економія, Фінансовий облік, Основи аудиту
Забезпечення заняття: Роздатковий матеріал
Література: [3], с.65-100

Зміст заняття

№	Елементи заняття
I.	***Організаційний момент*** (перевірка присутності, відповіді на питання студентів).
II.	***Мотивація навчальної діяльності*** Початкова мотивація навчальної діяльності. Бесіда, розповідь.
III.	***Актуалізація опорних знань*** Тестування
IV.	***Сприйняття й засвоєння нових знань***. 1. Групування статей балансу та їх оцінка.
V.	***Систематизація й узагальнення вивченого*** Бесіда і опитування студентів: 1. За якими принципами формуються активи підприємства? 2. Надайте характеристику основних груп активів підприємства. 3. За якими принципами формуються пасиви підприємства? 4. Наведіть характеристику основних видів пасивів підприємства.
VI.	***Підсумок заняття. Рефлексія*** Бліц-дискусія – коротка дискусія, що відбиває тему заняття: «Спробуйте знайти в своєму житті приклади балансу»
VII.	***Домашнє завдання:*** скласти конспект з СРС: 1. Інформаційний зміст бух.балансу, його аналітичні якості. Література: [3], с. 65-100

Тема 3. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ БАЛАНС

I. ***Організаційний момент***
(перевірка присутності, відповіді на питання студентів)

II. ***Мотивація навчальної діяльності***
Початкова мотивація навчальної діяльності. Бесіда, розповідь

III. ***Актуалізація опорних знань***
Бесіда і опитування студентів:
1. Розкрийте сутність та економічне значення балансового методу.
2. Дайте характеристику будови бухгалтерського балансу.
3. Охарактеризуйте загальні вимоги до розкриття статей балансу на основі П(С)БО 2 "Баланс".
4. Якою є структура активу балансу?
5. Якою є структура пасиву балансу?

IV. ***Сприйняття й засвоєння нових знань***
1. Вплив господарських операцій на баланс.

Нормативні та регулюючі документи

1. Закон України "Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні" від 16 липня 1999 р. № 966-XIV.

2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності", затверджене наказом Міністерства фінансів України від 31 березня 1999 р. № 87.

3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 2 "Баланс", затверджене наказом Міністерства фінансів України від 31 березня 1999 р. № 87(зі змінами і доповненнями, внесеними наказом Міністерства фінансів України від 14 червня 2000 р. № 131).

1. Вплив господарських операцій на баланс

Бухгалтерський баланс, як відомо, відображає в узагальненому грошовому вимірнику стан засобів підприємства та джерел їх формування на певну дату. Проте у процесі господарської діяльності відбуваються безперервний рух засобів, зміна їхнього складу, розміщення та зміни в джерелах їх формування. Господарські засоби та їх джерела під впливом господарських операцій збільшуються або зменшуються, що приводить і до зміни окремих статей балансу в активі й пасиві. У деяких випадках ці зміни зумовлюють появу нових статей балансу або зникнення інших.

Для вивчення характеру цих змін, розуміння їхнього змісту складемо баланс з невеликою кількістю статей і розглянемо кілька господарських операцій.

Баланс підприємства станом на 01.04.200 р. (початковий баланс)

Актив	Сума, грн	Пасив	Сума, грн
Основні засоби	750 000	Статутний капітал	560 000
Матеріали	120 000	Прибуток	199 000
Незавершене виробництво	59 000	Резервний капітал	98 000
Рахунки в банках	120000	Кредити банків	100 000
Каса	1 000	Постачальники	121 000
Баланс	1 050 000	Баланс	1 050 000

Протягом місяця на підприємстві було здійснено такі господарські операції.

Операція 1. Отримано в касу підприємства з його поточного рахунка готівку для виплати заробітної плати працівникам у сумі 40 000 грн.

Внаслідок цієї операції залишок грошових коштів у касі збільшиться на 40 000 грн і сума за статтею "Каса" становитиме 41 000 грн (1000 + 40 000). Водночас на поточному рахунку в банку кошти на 40 000 грн зменшаться і за статтею "Рахунки в банках" залишок становитиме 80 000 грн (120 000 - 40 000).

Відобразимо цю операцію на нашому початковому балансі, який після першої операції матиме такий вигляд:

Баланс (після першої операції)

Актив	Сума, грн	Пасив	Сума, грн
Баланс початковий (БП)	1 050 000	Баланс початковий (БП)	1 050 000
Каса		+40 000	
Рахунки в банках		-40 000	
Баланс кінцевий (БК)	1 050 000	Баланс кінцевий (БК)	1 050 000

Як бачимо, зміни відбулися тільки в активі балансу, тобто відбулося переміщення коштів, а загальна сума їх не змінилася, відповідно, і підсумок балансу залишився тим самим. Рівність підсумків активу і пасиву балансу не порушилася.

Це перший тип операцій, який спричиняє зміни тільки в активі балансу: одна стаття активу збільшується, а друга зменшується на однакову суму. Загальний підсумок балансу не змінюється.

Схематично цей тип змін у балансі можна зобразити так:

Акаса+40000, Арахунки в банках-40000; Бпочатковий=Бкінцевий.

До операцій такого типу належать: видача готівки з каси підзвітним особам, надходження заборгованості від дебіторів у касу чи на рахунки в банку, оприбуткування готової продукції з виробництва, відпуск сировини і матеріалів у виробництво та ін.

Операція 2. За рішенням зборів засновників підприємства частку прибутку в сумі 90 000 грн розподілено на збільшення статутного капіталу.

Внаслідок цієї операції відбулися зміни в джерелах засобів: сума нерозподіленого прибутку зменшилася на 90 000 грн, а статутний капітал при цьому збільшився на цю суму і становив 650 000 грн (560 000 + 90 000). Отже, друга операція внесла зміни тільки у статті пасиву балансу: вона зумовила перегрупування в джерелах засобів, що не позначилося на загальному підсумку балансу. Рівність підсумків активу і пасиву балансу також не порушилася.

Відобразимо цю операцію на нашому початковому балансі, який після другої операції матиме такий вигляд:

Баланс (після другої операції)

Актив	Сума, грн	Пасив	Сума, грн
Баланс початковий (БП)	1 050 000	Баланс початковий	1 050 000
Статутний капітал		+90000	
Прибуток		-90000	
Баланс кінцевий (БК)	1 050 000	Баланс кінцевий	1 050 000

Це другий тип операцій, який спричиняє зміни тільки в пасиві балансу: одна стаття пасиву збільшується, а друга зменшується на однакову суму. Загальний підсумок балансу не змінюється.

Схематично цей тип змін у балансі можна зобразити так:

Бкаса+60000, Прибуток-60000;Бпочатковий=Бкінцевий.

До операцій такого типу належать: утримання податків та інших платежів із заробітної плати працівників, що підлягає перерахуванню до бюджету, оплата заборгованості постачальникам за рахунок отриманих кредитів банків, формування резервного капіталу за рахунок прибутку, операції з

переоформлення кредиторської заборгованості у боргові зобов'язання (векселі) та ін.

Операція 3. Від постачальників надійшли й були оприбутковані товари на суму 70 000 грн.

Внаслідок третьої операції відбулося збільшення запасів товарів на складі підприємства на 70 000 грн. Відповідно тепер у балансі

з'явилась нова стаття "Товари", у якій залишок на кінець місяця становитиме 70 000 грн. Одночасно відбулося збільшення заборгованості постачальникам за одержані товари на цю ж суму. Залишок за статтею "Постачальники" зросте до 191 000 грн (121 000 + 70 000).

Як бачимо, ця операція відрізняється від попередньої: водночас викликає зміни в активі й пасиві балансу. Оскільки зміни в статтях активу і пасиву відбулися на одну й ту саму суму в сторону збільшення, то загальний підсумок балансу також збільшився до 1 120 000 (1 050 000 + 70 000), але рівність не порушилася.

Після третьої операції баланс матиме такий вигляд:

Баланс (після третьої операції)

Актив	Сума, грн	Пасив	Сума, грн
Баланс початковий (БП)	1 050 000	Баланс початковий (БП)	1 050 000
Товари (нова стаття)	+70000	Постачальники	+70000
Баланс кінцевий (БК)	1 120 000	Баланс кінцевий (БК)	1 120 000

Це третій тип операцій, який спричиняє зміни в активі й пасиві балансу на одну й ту саму суму в сторону збільшення. Це, як правило, операції пов'язані з додатковим залученням господарських засобів (майна, запасів, коштів) в оборот підприємства.

Схематично цей тип змін у балансі можна зобразити так:

Атовари+70000, Ппостачальники-40000;Бпочатковий>Бкінцевий.

До операцій такого типу можна віднести: отримання і зарахування кредиту наданого банком, нарахування заробітної плати працівникам з одночасним віднесенням її на витрати виробництва, розрахунки за авансами одержаними, векселями виданими та ін.

Операція 4. Перераховано підприємством з поточного рахунка в банку заборгованість за раніше отриманим кредитом на суму 100 000.

Ця операція викликала зменшення грошових коштів на поточному рахунку в банку на суму 100 000 грн, залишок на якому тепер становить 20 000 грн (120 000 - 100 000), і одночасно зменшення заборгованості банку за кредитом на цю ж суму. В результаті операції, як бачимо, залишку за статтею "Кредити банків" не буде (60 000 - 60 000). Отже, це стаття пасиву балансу виключається.

Четверта операція, як і попередня, вносить зміни одночасно у дві статті балансу — активну і пасивну. Оскільки актив і пасив зменшуються на одну й ту саму суму (100 000) рівність підсумків зберігається, а загальний підсумок балансу зменшиться і становитиме 102 000 грн (112 000 - 100 000).

Після четвертої операції баланс матиме такий вигляд:
Баланс (після четвертої операції)

Актив	Сума, грн	Пасив	Сума, грн
Баланспочатковий*(А,.)*	1120000	Баланспочатковий(Д.)	1120000

Це четвертий тип операцій на балансі, який спричиняє зміни в активі й пасиві балансу на одну й ту саму суму в сторону зменшення. Це, як правило, операції, пов'язані з вибуттям активів підприємства з господарського обороту.

Схематично, цей тип змін у балансі можна зобразити так:

Арахунки в банку-100000, Пкредити банку-100000;Бпочатковий>Бкінцевий на 100000.

До операцій такого типу належать: виплата заробітної плати, дивідендів працівникам, погашення кредиторської заборгованості за одержані товари і матеріали, перерахування до бюджету податків і платежів та ін.

Розглянуто чотири типи операцій, які охоплюють всі можливі варіанти змін у балансі й дають змогу зробити такі висновки.

1. Кожна господарська операція зачіпає не менше ніж дві статті балансу. Це обумовлено особливостями кругообороту і пояснюється двоїстою сутністю господарських операцій (єдність протилежностей і взаємообумовленість, при цьому зберігається збалансованість активу і пасиву.

2. Усе розмаїття господарських операцій, що мають місце в діяльності підприємства за характером змін, які вони викликають у балансі, зводиться до чотирьох типів операцій.

3. Підсумок активу і пасиву балансу змінюється тільки тоді, коли господарська операція стосується одночасно засобів і джерел їх утворення.,

4. Рівність підсумків активу і пасиву балансу зберігається після будь-якої операції, у цьому і полягає контрольний прийом подвійноо відображення операцій.

Розглянуті типи балансових змін мають важливе значення для розуміння економічної суті господарських операцій, правильного відображення їх у балансі.

V. ***Систематизація й узагальнення вивченого***

Бесіда і опитування студентів:

1. Як впливають господарські операції на баланс?

2. Назвіть типи господарських операцій.

VI. ***Підсумок заняття. Оцінювання студентів.***

VII. ***Домашнє завдання:***

скласти конспект з СРС:

1. Інформаційний зміст бух. балансу, його аналітичні якості.

Література: [3], с. 65-100